

PRINCIPII FUNDAMENTALE ÎN DREPTUL MEDIULUI

Cristian POPESCU¹

Politica în domeniul mediului vizează următoarele obiective: protecția mediului; ameliorarea calitatii sale; protecția sănătății publice; utilizarea prudentă și rațională a resurselor naturale; promovarea măsurilor la nivel internațional privind rezolvarea problemelor mediului de dimensiuni regionale și mondiale.

Principiul cooperării

În cadrul obligației generale a statelor de a coopera, sunt incluse o serie de alte obligații cu caracter specific, care vizează: schimbul de informații, necesitatea notificării și consultării cu statele potențial afectate și cerința coordonării la nivel internațional a activităților de cercetare.

Schimbul de informații reprezintă un aspect fundamental al protecției mediului prin componenta programului care vizează evaluarea mediului.

Planul de Acțiune al Conferinței de la Stockholm a urmărit instituționalizarea schimbului de informații, pentru a asigura circulația cunoștințelor în cadrul comunităților științifice și pentru a furniza factorilor de decizie la toate nivelurile cele mai bune cunoștințe disponibile, în forma utilă și la momentul oportun.

Principiul notificării preliminare impune obligația fiecărui stat care are planificată o activitate ce poate produce un prejudiciu, de a furniza în timp util statului potențial afectat, toate informațiile necesare, pentru ca acesta să poată lua măsurile care se impun pentru a preveni pagubele ce pot fi provocate asupra teritoriului său și, dacă este necesar, de a demara consultări cu statul în cauză.

Principiul notificării în caz de urgențe reprezintă versiunea **notificării necesare după producerea faptului**, comparativ cu notificarea prealabilă.

Principiul consultării solicită statelor să permită părților potențial afectate să aibă o posibilitate de a analiza și discuta o activitate planificată în statul care inițiază un proiect, activitate care poate provoca o posibilă pagubă în alt stat sau în alte state. **Statul proponent nu este neapărat obligat să se conformeze intereselor statului afectat, dar trebuie să ia în considerare și aceste interese.** Obligația de a derula consultări este de cele mai multe ori legată de obligația notificării prealabile.

Coordonarea la nivel internațional a activităților de cercetare. Datorită importanței esențiale a cunoștințelor științifice pentru orientarea și impulsivarea dreptului mediului și a politicii internaționale în acest domeniu, multe din tratatele pentru protecția mediului, includ

¹ Universitatea din Pitești, Str. Târgu din Vale, nr. 1

prevederi speciale pentru orientarea și facilitarea cercetărilor, a analizelor și pentru publicarea rezultatelor furnizate de cercetările științifice.

Principiul evitării prejudicierii mediului

Principiul general al evitării prejudicierii mediului, acceptat în dreptul internațional al mediului, solicită statelor să asigure ca activitățile desfășurate în cadrul propriei jurisdicții sau propriului control să nu producă pagube mediului din alte state sau mediului comun.

Principiul nediscriminării între state reprezintă o variație mai îngustă a obligației cu caracter general de a împiedica prejudicierea mediului, care constă în obligația de **nu lua măsuri care să deplaseze poluarea de pe teritoriul unui stat către teritoriul altui stat**. Principiul nediscriminării asigură ca poluatorii care provoacă poluare transfrontalieră să fie supuși unor prevederi legale obligatorii cel puțin la fel de severe ca cele aplicabile oricărei poluări echivalente produse în propria țară. Aceasta înseamnă că regulamentele și regulile naționale din domeniul protecției mediului, cum ar fi cele care stabilesc niveluri admisibile de poluare, care prevăd răspunderea juridică, accesul la justiție sau alte prevederi de fond similare sau regulamente procedurale, trebuie să fie în mod egal aplicate, indiferent dacă poluarea afectează resursele naționale sau pe ale altui stat.

Principiul prevenirii poluării derivă de asemenea din obligația cu caracter general de evitare a producerii de pagube asupra mediului și a fost adoptat prin Declarația de la Stockholm: trebuie stopate evacuările de substanțe toxice sau de alte substanțe și eliberările de căldură, în atare cantități sau concentrații, care pot produce depășirea capacității mediului de a le face inofensive, pentru a asigura că ecosistemele nu vor fi supuse unor pagube ireversibile severe.

Principiul precauției este unul dintre cele mai generale principii de protecție a mediului, care vizează evitarea pagubelor aduse mediului și realizarea dezvoltării durabile: în cazurile în care există pericolul producerii unor pagube severe sau ireversibile, nu se va utiliza ca argument lipsa certitudinii științifice integrale, pentru a amâna aplicarea unor măsuri eficiente sub aspectul costurilor, în vederea prevenirii producerii degradării mediului.

Principiul responsabilității statului este confirmat prin Declarația de la Stockholm: statele au responsabilitatea de a asigura că activitățile aflate în jurisdicția sau sub controlul lor nu provoacă pagube mediului din alte state sau unor zone aflate în afara limitelor jurisdicției naționale.

Principiul „poluatorul plătește”

Impune obligația ca poluatorul să suporte cheltuielile pentru realizarea măsurilor de prevenire a poluării sau să plătească pentru pagubele provocate de poluare.

Principiul accesului egal la procedurile administrative și judiciare.

Conform principiului accesului egal, persoanelor (fizice și/sau juridice) afectate dintr-un stat, trebuie să li se confere același acces la remediere și reparare, care este furnizat părților afectate din statele în care sunt localizate activitățile poluatoare.

Principiul protejării resurselor naturale și al zonelor comune

Multe dintre principiile, îndatoririle și obligațiile anterior prezentate sunt axate pe controlul poluării mediului. La fel de importante pentru realizarea dezvoltării durabile sunt problemele privind **utilizarea durabilă a resurselor naturale**. În mod tradițional, resursele naturale localizate în întregime în interiorul frontierelor naționale au fost considerate ca fiind de domeniul legiilor și priorităților de dezvoltare naționale.

Statele trebuie să coopereze pentru conservarea și utilizarea durabilă a resurselor comune universale și, în cea mai pură formă, trebuie să împartă bogăția economică a acelor zone.

Deși „moștenirea comună a umanității” s-a dovedit a fi un concept util în evoluția regimului internațional de reglementare a resurselor globale, el nu a fost larg acceptat în cea ce privește alte resurse sau activități de interes pentru comunitatea internațională. **Conceptul moștenirii comune este privit ca fiind în opoziție cu suveranitatea perpetuă asupra resurselor naturale**. Ca urmare, nu conferă o justificare imperativă pentru reglementarea unor probleme la nivel intern, cum ar conservarea biodiversității sau emisiile de gaze cu efect de seră. În același timp însă, se manifestă un consens în continuă creștere privind interdependențele dintre ecosisteme și activitățile umane desfășurate pe glob și o aprofundare a înțelegerii faptului că întreaga umanitate poate avea un interes, bazat pe îngrijorările cauzate de problemele mediului, generate de anumite activități sau resurse aflate în întregime în interiorul frontierelor statale.

În România, Legea protecției mediului consacră următoarele principii și elemente strategice:

Principiile și elementele strategice ce stau la baza prezentei legi, în scopul asigurării unei dezvoltări durabile, sunt:

- a) principiul precauției în luarea deciziei;
 - a.1) - principiul prevenirii, reducerii și controlului integrat al poluării prin utilizarea celor mai bune tehnici disponibile pentru activitățile care pot produce poluări semnificative;
- b) principiul prevenirii riscurilor ecologice și a producerii daunelor;
- c) principiul conservării biodiversității și a ecosistemelor specifice cadrului biogeografic natural;
- d) principiul "poluatorul plătește";
- e) înlăturarea cu prioritate a poluanților care periclitează nemijlocit și grav sănătatea oamenilor;
- f) crearea sistemului național de monitorizare integrată a mediului;
- g) utilizarea durabilă a resurselor naturale;
- h) menținerea, ameliorarea calității mediului și reconstrucția zonelor deteriorate;
- i) crearea unui cadru de participare a organizațiilor neguvernamentale și a populației la elaborarea și aplicarea deciziilor;
- j) dezvoltarea colaborării internaționale pentru asigurarea calității mediului